

MAJ

Mlada demokracija se brani krvlju/ Odjekuju podmukli pucnji iz oružja
 sa prigušivačima/ Neka samo udare/ Sijanje vjetrova građanskog rata/
 Tuđmanovo kafansko ponašanje/ Jugoslavijo, ma gdje da si/ Neka
 mlado rukovodstvo radi/ Mi Crnogorci vučemo lozu od Srba/ Prvo
 Tuđmana i njegove saradnike sa njihovim porodicama/ Nameće nam
 se latinica/ Nakon posjeta i klanjanja šahovnici/ Živi bili pa vidjeli/
 Mesić je sporan/ Makar i korijenje jeli/ Gladni narod je suviše
 samostalan i prkosan/ Slavko Perović psihički bolesnik/ Svaka novina
 ima svoju politiku/ Naše strpljenje je pri kraju/

U prvom majskom broju "Pobjede", na naslovnoj strani, objavljen je izvještaj o "novim međunacionalnim zaoštravanjima u Slavoniji". Navodi se da je došlo do novog srpsko-hrvatskog sukoba u Borovom selu i da na obje strane ima poginulih. Na prvoj strani se navodi i informacija, koju je saopštila Hrvatska televizija, da u Borovom selu ima 35 poginulih.¹ Dan kasnije "Pobjeda" je objavila vijest da je Borovo selo i dalje blokirano i da je poginulo 12 hrvatskih policajaca i 15 građana srpske nacionalnosti.² Povodom ovih događaja objavljene su i izjave Stjepana Mesića i Milana Babića. U svojoj izjavi S.Mesić, potpredsjednik Predsjedništva SFRJ, tvrdi da se organizatori ovog sukoba nalaze van Hrvatske i da "Srbi u Hrvatskoj nemaju s tim veze", dok M. Babić, predsjednik Opštine Knin, tvrdi da je "život s Hrvatskom nemoguć" i da će Krajina nakon ujedinjenja sa Srbijom biti posebna federalna jedinica.³

¹ "Pobjeda", br. 9128, 03.05.1991, "Prolivena krv u Borovu selu", str. 1.

² "Pobjeda", br. 9129, 04.05.1991, "Dramatična situacija", str. 1.

³ Isto, str. 1.

2.

Novi srpsko-hrvatski sukob bio je povod da se “Pobjedin” komentator pozabavi aktuelnom hrvatskom vlašću i nekim istorijskim momentima iz odnosa dva naroda: “Prvomajski uranak je Stevana Inića iz sela Bršadin u opštini vukovarskoj skupo koštao. Izgubio je život od komšije Hrvata. Samo zato što je bio Srbin i što je kroz svoje selo nosio (svoju !) zastavu. Podsjeća li ova štura konstatacija na nešto već, prije pola vijeka doživljeno. Petrinja, Pakrac, Plitvice, Kijevo, Bršadin, Borovo Selo. Ko je sljedeći ? Mlada demokracija se brani krvlju - pučanstva i iznajmljenih specijalaca. Smetaju joj jedino nepokorno srpsko pučanstvo i jedinice još Jugoslovenske narodne armije. A da nije njih, krvavi praznici, poput katoličkog Uskrsa i Prvog maja (po katoličkom kalendaru sv. Josipa radnika) bili bi mnogo češći. Republika Hrvatska davno je “očišćena” od srpskog imena. Pavelić započeo, Brozov general pokušava da završi... Mlada hrvatska demokracija, na čelu sa Titovim generalom i istoričarem Tuđmanom ne libi se prolivanja krvi srpskog pučanstva i iznajmljenih specijalaca. U Borovom Selu je, prema do sada emitovanim vijestima, istina zvanično nepotvrđenim, poginulo 35 ljudi. Koliko desetina ili hiljada života treba da padne, koliko zastava (jugoslovenskih, srpskih, šahovnica) da ostane na grani, da bi Jugoslavija i (ne) obaviješteni svijet shvatili - šta se krije iza Tuđmanove demokracije ?!...”⁴

Prema informacijama koje je dostavio Tanjug, a objavljivala “Pobjeda”, sukobi između Srba i Hrvata u Slavoniji i Krajini nastavljeni su i narednih dana. U podnaslovu jednog udarnog izvještaja (naslov - “Ubistva u Vukovaru i Kninu”) navodi se sljedeće: “U Sotinu kod Vukovara poginuo Miodrag Nađ, a potvrđena vijest i o svirepom ubistvu Vasa Pećera na Kozjaku kod Knina.”⁵ O situaciji u Slavoniji i Kninskoj krajini nešto “potpunije” su izvještavali “Pobjedini” “ratni reporteri”. Evo kako su oni opisali Vinkovce 4. maja 1991.godine: “...Vinkovci su inače danas prije podne zlokobno mirni. Rijetki prolaznici pognutih glava, bez riječi, žure ulicom. Niko ni sa

⁴ Isto, “Krvava demokracija” (M.Vico), str. 3.

⁵ “Pobjeda”, br. 9130, 05.05.1991, “Ubistva u Vukovaru i Kninu”, str. 1.

3.

kim ne govori. Svi putevi kao da vode prema zgradi stanice milicije MUP-a Hrvatske. A ispred zgrade naoružani redarstvenici, njih nekoliko stotina, čeka na “pokret”. Tu je i nešto građana. Na licu im očaj, ponajviše strah. Svaki čas pred zgradu milicije pristižu kola Ministarstva unutrašnjih poslova, uz jezivo urlanje sirena, i iz njih izvlače građane, mahom ljude sa bradom. Sprovode ih, kažu, na isleđivanje. Da li se radi o odmazdi?”⁶

Dakle, kao što se može zaključiti na osnovu izvještaja “Pobjedinih” reportera, u Vinkovcima veoma “rijetki prolaznici” (!?) idu pognutih glava, žure i ne govore dok hodaju (“bez riječi žure ulicom”). “Pobjedini” reporteri koji su očito duže vrijeme posmatrali prolaznike, primjećuju da “niko ni sa kim ne govori”. Zatim slijedi “otkriće” koje ima veze sa jednom latinskom sentencom, ali nema sa prethodnim rečenicama: “Svi putevi kao da vode prema zgradi stanice milicije MUP-a Hrvatske”. Nakon toga, pošto su i “Pobjedini” reporteri krenuli jednim od tih puteva koji vas, htjeli ne htjeli, moraju dovesti do zgrade policije, slijedi “brzo prebrojavanje” redarstvenika MUP-a (njih “nekoliko stotina”), ulogorenih ispred spomenute zgrade. Oni, to reporteri “Pobjede” znaju, čekaju naređenje za pokret. Reporteri “Pobjede” znaju i to da hrvatski policijaci uglavnom hapse “bradonje”, a oni su, kako je to u podnaslovu ovog izvještaja navedeno obavezno “srpske narodnosti”.

Izvještaj “Pobjedinih” reportera iz Knina bio je nešto detaljniji. U njemu se navodi nekoliko konkretnih podataka o ekscesima do kojih je dolazilo. Navodi se da je srušeno tridesetak srpskih kuća, da ima oko pet stotina srpskih izbjeglica i da je ubijen Srbin iz sela Polače. Naravno, ima u ovom izvještaju i neobičnih tvrdnji, od kojih je “najneobičnija” sljedeća: “U Jagodini i Zapožanima i danas **odjekuju** podmukli pucnji iz oružja sa prigušivačima.”⁷

Samo dan kasnije dvojica “Pobjedinih” reportera dramatično izvještavaju o “sablasnoj noći u Kninskoj krajini”. I ovoga

⁶ Isto, “Borovo Selo u obruču” (V.Božović/M.Labović), str. 3.

⁷ Isto, “Zbjegovi i rafali” (V.Radusinović/M.Vico), str. 3.

puta redarstvenici samo što nisu napali na Krajinu: “Noćas Knin, Benkovac i Obrovac sablasno izgledaju. Naime, prema najavi ovdašnjih pripadnika bezbjednosti, očekuje se napad na ova mjesta od strane pripadnika MUP-a Hrvatske i aktivista HDZ-a. No, više se ne zna ni ko komanduje akcijama i u čijim se rukama sve oružje nalazi. Jedno smo sigurno saznali: Kijevo je potpuno odsječeno mjesto, vozovi ponovo ne saobraćaju kroz kninsku stanicu, a stotine žena i djece traže spas u zbjegovima. U domu umirovljenika u Kninu večeras je gužva veća nego ikada do sada. Ljudi kupuju karte za desetak autobusa beogradske “Laste” koji su večeras iz Knina krenuli za Beograd. Saznali smo da je hotel u Benkovcu oslobođen i spreman za zbjegove iz Zadra i Šibenika, a da se u blizini Kistanja priprema šatorsko naselje za nove zbjegove. Medicinske ekipe iz više gradova u Srbiji već su pristigle u SAO Krajina, a Medicinski zavod u Kninu oslobodio je veliki dio svojih prostorija za prihvatanje ranjenika iz već najavljenog obračuna koji se očekuje sutra”. Naslov izvještaja - “Očekuju napad redarstvenika”.⁸ Naravno, očekivanog “obračuna” nije bilo, ni sutra, ni kasnije. I već u njihovom sljedećem izvještaju nema ni riječi o toliko spominjanom napadu, već uglavnom bilježe izjave građana Krajine da će se, recimo, Krajina prostirati do Zagreba, da će Tuđman sa Sljemena vidjeti čitavu Hrvatsku, i da će Hrvati “dobiti svoje”. Jedan mladić, čak, poručuje: “Neka samo udare, neće im se znati ni za koljeno”. Jednostavno, Srbi iz Knina, kako to tvrde reporteri “Pobjede”, jedva čekaju da počne rat. Taj rat su reporteri “Pobjede”, zaduženi izgleda za neizmjenično plašenje i hrabrenje naroda, već nekoliko puta nestrpljivo najavljivali.⁹

Novo zaoštavanje srpsko-hrvatskih odnosa uticalo je i da se “Pobjedini” komentatori osvrnu na politiku hrvatskog rukovodstva i uopšte na neka pitanja aktuelne jugoslovenske političke krize. U komentaru “Operacija uspješna, pacijent preminuo” predlaže se, recimo, da Predsjedništvo SFRJ ukoliko ne može da obezbijedi mir, podnese kolektivnu ostavku i da “odgovornost za budućnost

⁸ “Pobjeda”, br. 9131, 06.05.1991, “Očekuju napad redarstvenika” (M.Labović/M.Vico), str. 20.

⁹ “Pobjeda”, br. 9132, 07.05.1991, “Opet - zbjegovi” (M.Vico/M.Labović), str. 5.

zemlje prebaci na republičke vođe i vrhovnike”. S tim u vezi, komentator “Pobjede” se pita: “Ne igra li Predsjedništvo SFRJ jednu pomalo farsičnu i tužnu ulogu lažnog izmiritelja, nesposobnog da stvari nazove njihovim pravim imenom i zatraži da odgovornost za komadanje zemlje i sijanje vjetrova građanskog rata podnesu oni koji su sjeme raskola sami posijali.”¹⁰

Jedan od “Pobjedinih” komentara bio je posvećen i hrvatskom predsjedniku. Osnovna njegova poruka jeste da je predsjednik Hrvatske politička neznalica, čiji vijek trajanja nije dug, a uz to, sugerise se i da će kraj njegove političke karijere biti dramatičan: “Tuđman se u ovom trenutku gotovo uklapa u onu bezazlenu pjesmicu dječjeg inata: “Taj i taj sada ne zna šta će, pa od muke...” Pošto ne znamo kako se na hrvatskozboru zovu “gaće”, ostajemo dužni nastavak stiha. Nevolja je, međutim u tome što Tuđman, i bez ikakve dječje ili druge pjesme, izgleda da zaista ne zna šta će. Predsjednik hrvatske države, a i kompletno hrvatsko rukovodstvo, pokazuje, naime, neviđeno političko nesnalaženje i emituje nevjerovatne količine političkog i državničkog dilentatizma. Varijantu da Tuđman zna šta radi teško je prihvatiti...Ekipa oko Tuđmana bila je svjesna birokratskog hendikepa svoga vođe, pa je dugo u njegovu sivu masu ubrizgavana “savjetnička pamet” Slavena Letice i ostalih. Tuđmanovo kafansko ponašanje u politici počinje onda kada ostaje sam sa petoricom ostalih pregovarača. Savjetnici su daleko a princip pozorišnih suflera je tehnički neizvodljiv...Onda dolazi Cetinje kada Tuđmanova politička nespretnost kulminira...Zato je sve njegove buduće poteze, reklo bi se, lako predvidjeti, a izvjesno je jedino da će sve što preduzme morati da učini sam. Naime, Slovenija, Alija Izetbegović, Ibrahim Rugova, podrška izvana - sve će to vjerovatno biti daleko onda kada ga politička izbezumljenost dovede do posljednjeg čina sopstvene drame. Dilema je samo hoće li mu fanatizam vođe dozvoliti da to bude njegova lična drama, ili drama - cijelog hrvatskog naroda.” Pored ovakih prognoza i ocjena, novinar “Pobjede” je zapazio i da se Tuđman u odnosu na

¹⁰ Isto, “Operacija uspješna, pacijent preminuo” (M.Tripković), str. 3.

6.

crnogorskog predsjednika Bulatovića “ponaša kao brucoš prema diplomcu” ! ¹¹

Rješavanje jugoslovenske političke krize, uz neka “istorijska podsjećanja” na stvaranje Jugoslavije, predmet su još jednog “Pobjedinog” komentara: “...Strpljenju Armije i građana, kojima je ugrožen život, došao je, znači, kraj. Iza zatvorenih vrata ne može se odlučivati o razbijanju Jugoslavije. Jer ni prva, ni druga Jugoslavija tako nije stvorena, pa se “šaptom” ne može ni razbiti. A stvorena je uz milione žrtava i Slovenaca i Hrvata i Muslimana i Makedonaca i Srba i Crnogoraca. Srbija i Crna Gora su najglasnije da je sačuvaju, ne zbog podmetnutog hegemonizma, nego zbog najvećeg gubitka, koje su imale u stvaranju obje Jugoslavije, odričući se, pored ostalog, i svoje viševjekovne državnosti. Zato izaziva čuđenje zbog čega su uopšte čelnici Crne Gore i Srbije pristali na razgovore u kojima se ne govori o izlasku iz krize - nego o izlasku iz Jugoslavije ! Njihov politički rejting ne bi pao da su već takve razgovore odbili. Naprotiv, podrška bi bila veća, jer za pogađačkim stolom se jasno prepoznaju ruke Vanče-Mihailovskog i dvojice Anta (Pavelića i Starčevića), a posebno Kulenovića, miljenika poglavnikovog koji je prodao Muslimane kao “cvijeće hrvatskog naroda”. Činjenice ne idu u prilog razbijanju Jugoslavije, jer je Jugoslavija činjenica, kao što je činjenica da u njoj žive brojni narodi izmiješani po republikama - i porodicama. Upravo zbog toga ne može se prihvatiti pretvaranje administrativnih granica u državne, jer su one skrojene tako da prelaze preko živog tijela više naroda. A oni koji hoće takve granice, neka ih brane. Valja napomenuti da tzv. suverene države nijesu mogle biti odbranjene ni kad su imale saveznike u vidu okupacionih armija, pa se nadaju da će shvatiti tu činjenicu da nasilje nad nekim državotvornim narodom ne vodi rješenju, nego je izlaz samo u dijalogu koji može zadovoljiti sve, ali ne i pohlepu onih za koje je vlast - najveća strast.” ¹²

I u narednom broju lista objavljeno je još jedno novinarsko razmišljanje o “istorijskom” karakteru Jugoslavije:

¹¹ “Pobjeda”, br. 9131, 06.05.1991, “Tuđman” (D.Drašković), str. 4.

¹² “Pobjeda”, br. 9134, 09.05.1991, “Razgovori bez dogovora” (N.Ivanović), str. 3.

“...Pogledaj dom svoj, anđele. Pogledaj ga sa čamaca koji u konvojima i pod zaštitom noći - kao prije pola vijeka - prevoze izbjeglice preko Dunava u Srbiju, u slobodu. Surova i krvava stvarnost podsjeća na nedovoljno savladanu lekciju iz istorije. Uči nas da su ideali živjeli samo u “običnim smrtnicima”. Sve ostalo bio je, i jeste, interes. Zapadna braća htjela su Jugoslaviju kada je trebalo državnost i suverenitet (koji nijesu imali) podijeliti sa Srbijom i Crnom Gorom. Htjeli su i onda kada su trebali da podijele slavu sa pobjednicima iz drugog svjetskog rata. Sada je neće. Poučeni zlosrećnim iskustvima, neće je više po svaku cijenu ni mnogi Srbi, koji su za nju najviše krvarili. I koga je još briga za glas razumnih ljudi, za nepristrasne i ozbiljne analize koje bi i sada pokazale da bi reformisana, moderna federacija bila najbolje rješenje za sve svoje građane. Jugoslavijo, ma gdje da si, da li još imaš snage da pogledaš i prigriliš one koji u tebe vjeruju i koji se još, uprkos svemu, nadaju ?”¹³

U vrijeme svih ovih događanja - srpsko-hrvatskih sukoba, pregovora i rasprava o budućnosti Jugoslavije - objavljeno je i nekoliko pisma “Pobjedinih” čitalaca u kojima se direktno ili indirektno podržavaju stavovi vladajuće partije i njeni čelni ljudi, odnosno, pisma u kojima se u negativnom kontekstu govori o djelovanju “procrnogorskih” opozicionih stranaka i njihovih simpatizera. Već u prvom majskom broju “Pobjede” jedan čitalac opominje “nepatriotsku” opoziciju - “Ne tražite tuđe skute”: “Pratio sam sa velikom pažnjom sjednicu crnogorskog parlamenta na kojoj je predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović podnio ekspozice. Smatram da je dao pravu sliku o ekonomskom i političkom stanju i u Crnoj Gori i u Jugoslaviji. Smatram da je dao tačnu ocjenu o izlaganju predsjednika SIV-a Anta Markovića i mislim da, što se ovog tiče, dijelim mišljenje većine naroda Crne Gore. Baš zbog svega ovog začudilo me je ponašanje poslanika Saveza reformskih snaga i Demokratske koalicije - njihovo slijepo podržavanje politike SIV-a. Tačnije, slijepo podržavanje ličnosti predsjednika savezne vlade, a pri tome ni riječi o programu i o mjerama koje je savezna vlada predložila... Zato hoću da se javno obratim gospodi poslanicima iz

¹³ “Pobjeda”, br. 9135, 10.05.1991, “Jugoslavijo, ma gdje da si” (G.Vujović), str. 7.

Saveza reformskih snaga, i to onom narodnom - "vidite li, njima ne vidjeli..." Gospodo poslanici, znate li išta drugo osim da kritikujete sve i svakoga i da ne pružite nikakav argument, nikakav osnov. Ko tako kritikuje, znajte, neće mu biti oprašteno od naroda Crne Gore. Pričate o časti, poštenju i siromaštvu. Zar Crnogorac može da bude samo siromašan ? Znate li vi šta govorite u Skupštini ? Biću slobodan da poručim svima koji se boje i koji strepe za suverenitet Crne Gore. Možete da budete spokojni i mirni. U istoriji, svi znamo kakvoj, Crna Gora se nikada nije branila van granica Crne Gore. Drugi je pogotovo nijesu branili. Svi koji su je branili van njenih granica i ispod tuđeg skuta, kao tuđe skutonoše našli su se na smetlištu istorije... Ko ima pravo da svojata i prekraja našu istoriju, da tvrdi da sveti arhijereji Crne Gore, njene vladike, nijesu služili božju službu na oltaru srpske crkve... Zato, neka mlado crnogorsko rukovodstvo radi. Neka ostvari program koji je saopštilo u predizbornoj kampanji. Samo tako će narod Crne Gore vidjeti - ko je vjera, a ko nevjera. To moraju da ostvare zbog bržeg izlaska iz političke i ekonomske krize, i Crne Gore i Jugoslavije."¹⁴

Djelovanjem "procrnogorske" opozicije bio je razočaran još jedan čitalac "Pobjede", koji je u njima prepoznao nastavljače Brozove "boljševičke simetrije", ali i neumorne borce za vlast (!): "...Prosto je nevjerovatno, pa se javnost čudu ne može načuditi, da crnogorska opozicija, čak i stopostotni Crnogorci, iz dana u dan šalju telegrame podrške Vuku Draškoviću. A autor "Sudije" i "Noža" grakće kao gavran crni, hoće nove izbore u Srbiji do kraja godine. Valjda se još uvijek nada da bi ga srpski narod izabro za predsjednika. Virus novih izbora kao svaki virus, nadaju se naše novokomponovane demokrate, prenio bi se i u Crnu Goru, pa eto nove šanse za pobjedu na izborima i da nam proglase Crnu Goru neovisnom i suverenom. Na njihovu žalost narod vjeruje samo onima koji ih bratime a ne razbraćuje."¹⁵

¹⁴ "Pobjeda", br. 9128, 03.05.1991, "Ne tražite tuđe skute" (M.Nikolić), str. 2.

¹⁵ "Pobjeda", br. 9136, 11.05.1991, "Brozova simetrija" (Đ.Ulićević), str. 2.

Brojna su bila i pisma u kojima su čitaoci “podsjećali” na neke, politički aktuelne, “istorijske” činjenice: “...Istorijske činjenice govore da je Crna Gora i prije bila ugrožena od domaćih “prevjernika” i da joj i sada najveća opasnost prijeti od njih - i nikoga više”.¹⁶ Drugi čitalac poručuje: “Nacija je latinska riječ i po hrvatsko-latinskom rječniku znači - “vući lozu od...” Mi Crnogorci vučemo lozu od Srba, pa bilo nekome to mило ili ne. Tu lozu vučemo mi, Crnogorci, sve tri vjeroispovijesti, i pravoslavci, i muhamedanci, i rimokatolici.”¹⁷ Sljedeći čitalac, oslanjajući se takođe na “istorijske činjenice”, ukazuje na tradicionalno loše namjere Vatikana prema Crnoj Gori, kao i na vatikanske “pomagače” u Crnoj Gori: “...Vatikan i danas nastoji da preotme Cetinjski manastir. Jer, njemu uticaj slabi u Evropi i zato se besomučno okreće Balkanu i istoku Evrope. Njihova isturena pesnica i histerični glasogovornik je Liberalni savez Crne Gore koji hoće, sa zavedenim uličarima, da istjera mitropolita Amfilohija iz manastira. Njihov metod je prepoznatljiv i reprizira se: mržnja, strah i zločin. Poslije će papa da oprost, kao što je to uradio poslije genocida nad Srbima u drugom svjetskom ratu u NDH-ziji... Ne samo neojezuitizam, već i fundamentalizam prijeti Cetinjskom manastiru kao simbolu imena i opstanka Srba i u Crnoj Gori...”¹⁸

U namjeri da svoje čitaoce detaljnije upozna sa genezom vatikanske zavjere protiv pravoslavlja, pa samim tim i protiv Crne Gore, “Pobjeda” je od 11. maja počela da objavljuje i feljton prof. dr Novice Vojinovića “Unijaćenje i katoličenje pravoslavnih kroz vjekove”. Feljton je imao za cilj i da ukaže na genocidni karakter Hrvata i na njihovu istorijsku inferiornost u odnosu na Srbe. Na početku feljtona prof. Vojinović kaže: “Genocid hrvatskih kleroustaša nad srpskim narodom u toku drugog svjetskog rata ima svoje duboke korijene i uzroke u brojnim istorijskim, društveno-ekonomskim, vjerskim, nacionalnim, političkim, kulturnim i drugim faktorima uzimajući u obzir i međunarodne činioce, od kojih nijedan do sada nije dovoljno istražen niti izučen. Mržnja prema srpskom narodu, prema pravoslavlju u cjelini, od katoličke centrale Vatikana i njegovog

¹⁶ “Pobjeda”, br. 9133, 08.05.1991, “Javno argumente a ne laži” (M.Sekulić), str. 2.

¹⁷ “Pobjeda”, br. 9134, 09.05.1991, “Gdje ti je obraz čovječe?” (N.Perišić), str. 2.

¹⁸ “Pobjeda”, br. 9130, 05.05.1991, “Javnost želi istinu” (M.Marović), str. 2.

najekstremnijeg krila hrvatskih klerofrankovaca i kleroustaša, nije nastala tek 1941.godine, niti samo između dva svjetska rata kao ni za vrijeme vladavine stare Jugoslavije, niti zbog njene buržoaske vladavine i terora u toj državi nad svim naprednim građanima te zemlje. Korijeni i uzroci vatikansko-katoličkog uništavanja pravoslavnih Srba, genocida nad Srbima, sežu u duboku i daleku prošlost. Plan istrebljenja pravoslavlja u cjelini i na Balkanu posebno, i to u prvom redu uništenje pravoslavnih Srba je takođe davnog datuma. Vatikan i Katolička crkva planiraju i sprovode plan istrebljenja pravoslavlja još od velikog raskola hrišćanstva na katoličku i pravoslavnu crkvu 1054.godine, dakle, od jedanaestog vijeka, pa sve do danas, i danas...”¹⁹

Pored prof. Vojinovića, “nove priloge” za tezu o istorijskoj inferiornosti Hrvata redovno su iznosili i “Pobjedini” komentatori. Jedan od njih, da bi čitaocima predstavio ko su u stvari Hrvati, između ostalog navodi: “...Nema perioda u starijoj istoriji kada Hrvati nijesu priznavali nečiju vrhovnu vlast. Najčešće i najduže su to bili Vizantinci, koje oni sada tako preziru, a ponekad su to bili, na kratko, i Franci. Služeći jedne ili druge, najčešće su se međusobno ubijali i klali, a još češće jedni druge izdavali trećima. U međuvremenu bi ubili ponekog Srbina kad im se zgodna prilika pruži, kao ono Ljudevit Posavski nekog srpskog vojvodu kod kojeg bi se sklonio bježeći pred Francima i njihovim vazalom knezom Bornom. No, nijesu oni mnogo vjerniji i milosrdniji bili ni međusobno...”²⁰

Naravno, o srpsko-hrvatskim odnosima na stranicama “Pobjede” su pisali i poznati historičari. Tako je u desetak nastavaka objavljeno predavanje akademika V.Krestića, našeg najboljeg poznavaoća srpsko-hrvatskih odnosa, “O genezi genocida nad Srbima u NDH u periodu do Prvog svjetskog rata”. Akademik Krestić na jednom mjestu navodi da su duboki korijeni mržnje Hrvata

¹⁹ “Pobjeda”, br. 9136, 11.05.1991, “Unijaćenje i katoličenje pravoslavnih kroz vjekove” (N.Vojinović), str. 7.

²⁰ “Pobjeda”, br. 9137, 12.05.1991, “Vaskrsenje ili povampirenje” (P.Ćetković), str. 5.

prema Srbima, tako da aktuelni hrvatsko-srpski antagonizam ima svoje istorijsko utemeljenje i tradiciju.²¹

Ovakvi i slični tekstovi, koji su u “Pobjedi” - što od strane običnih čitalaca, što od strane ljudi sa naučnim zvanjima - često objavljeni, bili su, kako je to i logično, politički veoma aktuelni. Bilo je to vrijeme rasplamsavanja srpsko-hrvatskog sukoba i vrijeme kada se vjerovalo da je došao trenutak za konačno i potpuno rješavanje “srpskog pitanja”. Naravno, i vrijeme za oslobađanje od “komunističkih zabluda” o bratstvu i jedinstvu. Smatralo se da tekstovi ove vrste tome doprinose, kao i da oni mogu da predstavljaju ideološku osnovu političkog koncepta o državnom jedinstvu srpskih zemalja. Kako se sa puno razloga smatralo da je sa događajima u Kninskoj krajini započelo realizovanje tog koncepta, prirodno je bilo da se paralelno sa praćenjem tamošnje situacije, čitaoci upoznaju i sa “istorijskom” i ideološkom osnovom političkih težnji krajiških Srba. Naravno, cilj je bio i da se ovakvim tekstovima čitaoci “Pobjede” ubijede u istorijsku logičnost koncepta državnog jedinstva srpskih zemalja (“Svi Srbi u jednoj državi”), koncepta koji je tada bio prihvaćen i od aktuelnog crnogorskog rukovodstva. Njihovo isticanje da će o budućnosti Jugoslavije odlučivati njeni narodi, a ne njene republike, odnosno, da će nova Jugoslavija biti stvorena na osnovu slobodne odluke naroda, koji će svoju “istorijsku teritoriju” unijeti u tu novu državnu tvorevinu, to potvrđuje. Dakle, granice nove Jugoslavije jesu granice “srpskih zemalja”, a Hrvati i Slovenci, kako je to na stranicama “Pobjede” nekoliko puta naglašeno, “mogu da idu kuda žele”. To je rješenje jugoslovenske krize za koje se u suštini zalaže crnogorsko rukovodstvo, a koje se na svaki način želi afirmisati na stranicama “Pobjede”. Naravno, “Pobjeda” je to, za razliku od svojih političkih mentora iz vrha vladajuće partije, često činila sa očitim nedostatkom diskrecije, ukusa i mjere.

Da je realizacija spomenutog koncepta uveliko započela, potvrđuje i referendum Srba u SAO Krajini, održan 12. maja

²¹ “Pobjeda”, br. 9141, 16.05.1991, “Duboki korijeni mržnje” (V.Krestić), str. 9.

1991.godine. Na dan održavanja referenduma u Krajini izvještaj reportera “Pobjede” iz Knina objavljen je na prvoj strani. U podnaslovu njegovog izvještaja se kaže: “Srbi, nikad u svojoj istoriji nijesu bili građani drugog reda, pa je njihovo današnje izjašnjavanje o prisajedinjenju Srbiji logičan slijed stvari. Iz časa u čas Srbi očekuju napad hrvatskih specijalaca.”²² Pažljiviji čitaoci će svakako zapaziti da ovaj reporter već mjesec dana najavljuje hrvatski napad na Knin, i to uvijek rečenicom tipa - “samo što nije”.

Dan kasnije, na prvoj strani “Pobjede, isti reporter je u podnaslovu izvještaja napisao da konačni rezultati referenduma o prisajedinjenju SAO Krajine Srbiji nijesu poznati, dok nadnaslov njegovog izvještaja glasi: “Srbi u SAO Krajina - sto posto za ujedinjenje sa Srbijom”.²³ Zanimljivo, u vrijeme održavanja ovog referenduma u “Pobjedi” je po prvi put objavljena vijest da se i u vladajućoj partiji razmišlja o organizovanju dobrovoljačkih odreda za pomoć srpskom narodu u Hrvatskoj. Inicijativu je dala opštinska organizacija Saveza komunista Budve: “Sve političke stranke, društvene organizacije i udruženja građana pozivaju se da pristupe organizovanju dobrovoljačkih jedinica koje bi svim raspoloživim sredstvima i u najpogodnijem momentu pružile neophodnu pomoć i zaštitu srpskom narodu u Republici Hrvatskoj.”²⁴ Naravno, komunisti Budve su naglasili da će se organizovanju dobrovoljačkih jedinica pristupiti ukoliko se ne sprovedu odluke Predsjedništva SFRJ.

Da je i kod građana Crne Gore postojala sumnja u sposobnost Predsjedništva SFRJ da riješi krizu, ali i misao o “očuvanju srpskih granica”, potvrđuje i pismo jednog čitaoca, slučajno objavljenog u istom broju “Pobjede”: “...Rodoljubivi srpski narod, ma gdje živio, ne može više čekati niti se uzdati u razjedinjeno Predsjedništvo i savezni vrh, čiju sporost koriste za stvaranje svojih država oni koji ih nikada do sada nijesu imali prisvajajući pritom srpske zemlje i srpske narode. Zato treba javno poručiti probuđenoj aveti prošlosti da nećemo pogaziti sveti amanet naših predaka, koji

²² “Pobjeda”, br. 9137, 12.05.1991, “Redarstvenici prijete” (V.Radusinović), str. 1.

²³ “Pobjeda”, br. 9138, 13.05.1991, “Referendum bez ekcesa” (V.Radusinović), str. 1.

²⁴ “Pobjeda”, br. 9137, 12.05.1991, “Mogu i dobrovoljci”, str. 20.

nam ostaviše zavjet da čuvamo slobodu i granice u koje su ugrađivali živote, oslobađajući se od imperija, Turske i Austrougarske. Oslobodimo se više Franja i Josipa i ostalih srbofoba i domaćih vazala. Narodu ne treba prolivena krv, mržnja i strah. Narodu treba u miru, hljeb i so.”²⁵

Pored pisama u kojima čitaoci objašnjavaju ko su, u stvari, Hrvati i šta treba da budu srpski ciljevi u vrijeme preuređenja Jugoslavije, bilo je i pisama u kojima se govorilo da se sa Hrvatima treba obračunati zbog zločina koje su počinili prema srpskom narodu. U jednom od takvih pisama se čak iznosi vizija budućeg obračuna sa Hrvatima, pa se kaže da će se za svakog ubijenog Srbina strijeljati hiljadu Hrvata, a najprije treba strijeljati Tuđmana i njegove saradnike sa porodicama: “...Da se zna da je hrvatska kultura mučenjima prevazišla Hitlerove gasne komore. Treba svima jasno staviti do znanja da Srbi u Hrvatskoj, koji su vjekovima nesebično pomagali Hrvatskoj, nijesu zaslužili takve zulume. Mora se prekinuti taj sramni posao da jednog dana ne dođu razjareni Srbi sa cijelog Balkana, da za svakog Srbina koga je ubio Tuđman i kojega će još ubiti, strijeljaju po hiljadu Hrvata. I to prvo Tuđmana i njegove saradnike sa njihovim porodicama, da bi pošteni Hrvati kojih nije mali broj, mogli mirno da žive na svojim ognjištima zajedno sa ostalim narodima Jugoslavije...”²⁶

U vrijeme svih ovih rasprava o raspletu jugoslovenske krize, Narodna stranka Crne Gore je često kritikovala aktuelnu vlast zbog, navodno, državničke neodgovornosti prema interesima srpskog naroda i neuviđanja da je Crna Gora ugrožena. Stoga je u nekoliko navrata Narodna stranka izražavala svoje nepovjerenje prema jugoslovenskim institucijama i zahtijevala da se formiraju paravojne formacije. Takvi stavovi Narodne stranke bili su predmet i posebnog komentatorskog osvrta: “Uzburkanu političku scenu, koja ne zaobilazi ni crnogorske prostore, gotovo svakodnevno dozira, što je i logično i očekivano i opozicija. Narodna stranka u tome prednjači, i već je prepoznatljiva po svom

²⁵ Isto, “Umjesto hljeba nudi kuršume” (Č.Marojević), str. 2.

²⁶ “Pobjeda”, br. 9140, 15.05.1991, “Zna se ko vodi u rasulo” (V.Dragović), str. 2.

političkom “imidžu”. Istrajavajući, zapravo, na svojim programskim opredjeljenjima, ova stranka, bolje reći njen Glavni odbor, ne propušta ni jednu značajniju priliku a da se ne oglasi saopštenjem. Aktuelna politička situacija, kao bogom dana za brojna razmišljanja i zaključivanja i ovoj stranci pruža mogućnost da iz svog ugla i sa stanovišta ideja za koje se zalaže, gradi svoj politički autoritet. Dio svog političkog djelovanja stranka je usmjerila tako da kritikujući aktuelnu vlast u Crnoj Gori nudi svoja rješenja za izlazak iz krize. Počelo je sa stavovima povodom prvih oružanih sukoba u Hrvatskoj s tim što se svaki takav događaj, kao po pravilu, koristi da se okarakteriše odnos Crne Gore prema Srbima u republikama van svoje matice. Tako su već prva izlaganja crnogorskog predstavnika u pregovorima republičkih čelnika okarakterisana kao nelegitimna i nerealna... Ovih dana, kada je u Hrvatskoj ponovo uzavrelo poznatim splitskim krvoprolićem stigao je zahtjev Kluba poslanika Narodne stranke Skupštini Crne Gore da zakaže vanredno zasjedanje parlamenta na kojem bi se zauzeo stav o zaštiti srpskog naroda na svim prostorima Jugoslavije... Nedavno je održana i skupština Mjesnog odbora narodne stranke u Budvi. I otuda je, kao i u nekoliko navrata ranije, ponovljen zahtjev za stvaranjem dobrovoljačkih odreda, ovoga puta i jasan stav da se narod u Crnoj Gori mora najprije naoružati, jer smo, izgleda, jedino mi goloruki. Tako naoružani mogli bi da se branimo (od koga ?) ali, i da pomognemo ugroženim Srbima u Hercegovini koji su već počeli da bježe iz Bosne pod terorom HDZ-a i SDA.... Očigledno da želja za sukobom postoji u nečijim glavama, pa i zahtjev za naoružavanjem treba smjestiti u taj kontekst. Goloruk, zaista, čovjek ne može na bajonet, bez obzira na dozu patriotizma koju posjeduje. Kome je u ovom trenutku bojni poklič potreban ? I, ako se zvanična vlast zalaže za miran i demokratski put u razrješenju jugoslovenske krize, premda svi sa velikim pesimizmom gledamo u tu mogućnost, zašto bi jedna stranka imala drugačiji interes i zašto bi nastupala mimo tog, dugo očekivanog i željenog zaključka - mirno i bez sukoba. Stoga ultimativni zahtjevi i poziv za naoružavanjem treba pripisati političkoj neukosti, bez ikakvih pretenzija da tvrdimo kako je sve što vladajuća partija odluči - najbolje. Uostalom, aktuelna crnogorska vlast bi se morala prisjetiti kako je svoje prethodnike “oborila” i na ispitu iz

odnosa prema Srbima i Crnogorcima na Kosovu. (Ovi drugi, u Hrvatskoj, tada se nigdje nijesu pominjali.) Iz tog ispita, Narodna stranka im i sada često, upućuje “žuti karton”. Te opomene, valja vjerovati, neće preći u nešto drugo, od najavljenog ultimatumu i mogućeg odlaska iz parlamenta.”²⁷

Nekoliko dana kasnije ponovo je objavljen kritički komentar posvećen djelovanju opozicije, ali ovoga puta, što je veoma neobično, blage kritičke opaske upućene su i na račun vladajuće partije. Povod za ovaj komentar bilo je napuštanje skupštinskog zasijedanja od strane opozicije, ali i iskazana politička nefleksibilnost vladajuće partije: “... Zaista je bilo neshvatljivo da članovi Saveza komunista, a uz njih i reformisti i poslanici Demokratske koalicije, izgube politički osjećaj za značaj ove problematike, da bi, već sljedećeg dana Skupština morala da zakaže vanrednu sjednicu, upravo zbog te političke situacije u zemlji. Nelogičnosti u višestranačkoj skupštini ima i na strani opozicije i u vladajućoj, većinskoj stranci. Ali, niti osjećaj samozadovoljnosti kojeg, zbog pobjede na izborima Savez komunista posjeduje, niti poraz opozicionih partija sa kojima se one nikako ne mogu pomiriti - ne daje za pravo ni jednim ni drugim da nastave ovako. Jer, oni u parlamentu predstavljaju narod koji ih je birao i moraju se odgovorno odnositi prema svojim biračima.”²⁸ Zaista, ovo je za “Pobjedu” neuobičajeno posmatranje crnogorske političke scene. Ne samo ovaj citirani pasus, već i čitav komentar odlikuje se nepristrasnošću i korektnim prenošenem stranačkih stavova, odnosno, jednakim tretiranjem svih strana. Takav pristup neminovno je doveo i do određenih kritičkih opaski na račun i opozicionih partija i partije na vlasti. Ovo drugo se u “Pobjedi”, naravno, nije praktikovalo.

Polovinom maja udarne vijesti u “Pobjedi” bile su one o izboru novog predsjednika Predsjedništva SFRJ i proglašenja njegovih novih članova. Na sjednici od 15.maja Predsjedništvo SFRJ nije, po ustaljenom automatizmu, izabralo Stjepana Mesića (Hrvatska)

²⁷ “Pobjeda”, br. 9139, 14.05.1991, “Žuti karton” (B.Novaković), str. 3.

²⁸ “Pobjeda”, br. 9142, 17.05.1991, “Doviđenja, ili zbogom” (B.Novaković), str. 3.

za novog predsjednika, umjesto Borisava Jovića (Srbija) kojemu je tog dana istekao mandat. Za izbor Mesića glasala su četiri člana državnog Predsjedništva, a bilo je potrebno dobiti pet glasova.²⁹ Prema Tanjugovom izvještaju, za izbor S.Mesića glasali su J.Drnovšek, V.Tupurkovski, B.Bogićević i sam Mesić, dok su B.Jović, J.Kostić i V.Jokanović bili protiv. Predsjednik Crne Gore Momir Bulatović, koji je zastupao Crnu Goru u Predsjedništvu do izbora crnogorskog predstavnika, odbio je da učestvuje u glasanju. Dan kasnije Skupština Jugoslavije je proglasila Branka Kostića iz Crne Gore, Jugoslava Kostića iz Vojvodine i Sejda Bajramovića sa Kosova, za nove članove Predsjedništva SFRJ.³⁰

Istog dana kada se u Beogradu birao novi predsjednik Predsjedništva SFRJ, zasijedala je u Titogradu (Podgorici) crnogorska Skupština. Nakon nekoliko sati rasprave opozicija je, nezadovoljna zbog odbijanja njenih predloga, napustila Skupštinu. Ovaj potez opozicije predsjednik Vlade Crne Gore, Milo Đukanović, ocijenio je kao opstrukciju, nespojivu sa demokratskom kulturom, dodajući da ne osjeća nikakvu grižu savjesti zbog ovog poteza opozicije.³¹ Zanimljivo je spomenuti da se nekoliko dana kasnije i drugi istaknuti član vladajuće partije pozabavio, u formi eseja, opozicijom i opozicionom opstrukcijom. Naime, u redovnoj kolumni ponedjeljkom, Svetozar Marović je objavio politički esej pod nazivom "Opozicija". Bilo je to pokušaj da se ukaže na "teorijsku" utemeljenost Đukanovićevih stavova o nedemokratskom djelovanju crnogorske opozicije.³²

U toku ovog skupštinskog zasijedanja predsjednik Vlade je odgovorio i na neke optužbe koje su opozicione partije uputile partiji na vlasti, pri čemu se, na radost redakcije "Pobjede",

²⁹ "Pobjeda", br. 9141, 16.05.1991, "Mesić nije izabran", str. 1.

³⁰ "Pobjeda", br. 9142, 17.05.1991, "Proglašeni novi članovi državnog Predsjedništva", str. 1.

³¹ "Pobjeda", br. 9141, 16.05.1991, "Opozicija je opstrukcija" (M.Đukanović), str. 5.

³² "Pobjeda", br. 9145, 20.05.1991, "Opozicija" (S.Marović), str. 5.

posebno “pozabavio” jednim dijelom crnogorske opozicije. Najinteresantniji i politički najaktuelniji dio njegovog izlaganja objavljen je na prvoj strani “Pobjede”, u uočljivom antrfileu: “Moram kazati da se, s jedne strane uporno pokušava ugrožavati moje pravo da sam Crnogorac, da mi se hoće nametnuti obaveza da moram biti Srbin. S druge strane, uporno mi se želi uskratiti kao pripadniku ove vlasti pravo da mislim vlastitom glavom, već da hoću misliti samo glavom vlasti u Srbiji. Uporno nam se želi uskratiti pravo na osjećaj bliskosti sa srpskim narodom i želi se protjerati sa ovih prostora sve što je srpsko. Od strane te političke opcije, nameće nam se, kao osjećaj pripadnosti, katoličanstvo, nameće nam se latinica kao naše pismo. Ja moram kazati i jednima i drugima makar svoj lični sud, a usuđujem se interpretirati sud vlastite partije, niti će ovaj kraj biti Srbija, niti će sa ovog prostora biti protjerivano ono što je srpsko, niti će ovom narodu biti uskraćeno pravo da Srbe doživljava kao sebi najbliže. Ja moram da izrazim svoj utisak da se stalno ta pitanja potenciraju, kako bi se zaboravilo da se oni pitaju šta to čine u političkom životu Crne Gore i Jugoslavije, posebno u posljednje vrijeme. Da bi se zaboravilo da se pitaju kako se sada osjećaju, nakon posjeta i klanjanja šahovnici, nakon odlaska na razgovor sa očiglednom fašističkom vlašću u Hrvatskoj, koja poziva vlastiti narod da ubija i davi pripadnike Jugoslovenske narodne armije. Umjesto da oni polažu račune pred narodom i građanima Crne Gore, oni su sada našli da prigovaraju navodno nedemokratskoj komunističkoj vlasti u Crnoj Gori. To je najdrastičnija zamjena teza na koju nikako ne možemo da pristanemo.” Redakcijski naslov: “Nećemo progoniti najbliže” (?).³³

Dan kasnije “Pobjeda” je izvještavala i sa vanrednog zasijedanja Skupštine Crne Gore, na kojoj je jedina tačka dnevnog reda - izbor S.Mesića za predsjednika Predsjedništva SFRJ. Najprije se poslanicima obratio predsjednik Crne Gore, Momir Bulatović, koji je upoznao poslanike sa razlozima zbog kojih nije glasao na sjednici Predsjedništva. Ukratko, Bulatović je stvar objasnio na sljedeći način: “Neko ne može biti izabran na funkciju predsjednika Predsjedništva

³³ “Pobjeda”, br. 9141, 16.05.1991, “Nećemo progoniti najbliže”, str. 1.

SFRJ između ostalog pretpostavljam i zbog toga što zastupa i realizuje ideje koje vode raspadu Jugoslavije, a ukoliko ne bude izabran, obavještava da će ostvariti svoje planove, razdružujući se od Jugoslavije, što se opet ruku na srce svodi na jedno te isto. Riječju na bazi poznatih stavova Hrvatske demokratske zajednice, Hrvatska će postati suverena samostalna i nezavisna država imala svog kandidata na funkciji predsjednika Predsjedništva SFRJ ili ne.”³⁴

Nakon izlaganja predsjednika Bulatovića, u raspravi su učestvovali jedino poslanici Skupštine Crne Gore iz redova Saveza komunista i Narodne stranke. Klub poslanika Demokratske koalicije izdao je saopštenje da treba glasati za izbor S.Mesića, dok poslanici iz redova Reformskih snaga, barem prema izvještaju koji je objavila “Pobjeda”, nijesu učestvovali u raspravi. Poslanici vladajuće partije bili su jednoglasni: “Osjećao bih se poniženim kada bi na čelo države došao takav čovjek” (B.Golović), “Ni jedna majka ne bi dala glas Mesiću” (A.Boričić), “Crna Gora mora ostati pri stavu da ne prihvati takvu ličnost za predsjednika” (V.Đukanović), “Predložiti novog kandidata” (R.Stijepović), “Šanse za tu poziciju su mu ravne kao svakom stanovniku Kameruna” (V.Novaković)...³⁵ Poslanik M. Mitrović je pokušao da bude pomalo i dalekovid: “Primjenom nacističko-fašističke metode Hrvatska nastoji da komada Jugoslaviju. Ona će taj svoj cilj ostvariti sigurno, i mi je u tome nećemo spriječiti. Uostalom, nije slučajna sinhronizacija funkcija po kojoj su i narodna odbrana i spoljni poslovi i vlada u rukama Hrvata. To nije slučajno, to se planiralo, možda i decenijama. Dolaskom Mesića na čelo Predsjedništva sve bi se bezbolnije izvelo za Hrvate, i oni bi taj svoj cilj postigli mnogo brže. A postiće ga svakako... Ubijeden sam da će poslije Slovenije i Hrvatske, ako ne dođe do rata, sljedeće za razdruživanje biti Makedonija, pa Bosna. A poslije toga slijede spoljni apetiti na našu zemlju. Ako ne vjerujete, živi bili pa vidjeli...”³⁶

I predstavnik Crne Gore u osmočlanom Predsjedništvu, B.Kostić, poručio je poslanicima: “Ja želim samo da

³⁴ “Pobjeda”, br. 9143, 18.05.1991, “Nijesam prihvatio džentlmenski sporazum”, str. 4.

³⁵ Isto, “Glas naroda, a ne presuda”, str. 5.

³⁶ Isto, “Živi bili, pa vidjeli”, str. 5.

vam kažem sljedeće: Moj glas za gospodina Mesića bi meni samome mogao obezbijediti sasvim sigurno osam glasova za mjesto potpredsjednika Predsjedništva države. Budite sigurni da ću se pri opredjeljivanju rukovoditi principijelnim stavovima i razlozima a ne trgovinom.”³⁷

Narednih dana u “Pobjedi” je povodom ovih događaja objavljeno i nekoliko komentara. U svim tim komentarima iznose se stavovi o jugoslovenskoj krizi koji su gotovo identični stavovima vladajuće partije. Posebno kada je riječ o “slučaju Mesić”, lični stav “Pobjedinih” komentatora bio je identičan stavu crnogorske vlasti, pa su komentatori “Pobjede” ubjedljivo, i narodu “pristupačno”, objašnjavali njegovu ispravnost. Tako se u jednom komentaru, između ostalog, navodi: “...Činjenica da Stjepan Mesić nije izabran za njenog “posljednjeg lažnog cara”, ili, kako je javno obećao “posljednjeg predsjednika Jugoslavije”, ne samo da je porekla njegovo osiono ubjeđenje da ga samo građanski rat ili atentat mogu spriječiti u ostvarivanju pomenute nakane (u kojim li je samo ugarsko-hrvatskim tarot kartama to predskazanje vidio ?), nego je na svijetlo dana iznijela svu hipokriziju i licemjerstvo pojedinih jugoslovenskih nacionalnih vođa, koji, poput kakvih ostrašćenih igrača pokera, u igri u kojoj je ulog jednak sudbini jedne zemlje, pokušavaju stalno nametnuti neka pravila igre, normalno u vlastitu korist i korist vlastitih nacionalnih interesa... Neizbor Stjepana Mesića za “posljednjeg Yu predsjednika” (čime bi se širom otvorila vrata i za njegovo inaugurisanje u prvog hrvatskog vladara “nakon tisućljetnog sna o NDH”) jasno je stavio na znanje da je, izgleda, prošlo vrijeme političkih ustupaka i vječitih popuštanja (uvijek na štetu jednog naroda), zarad lažnog očuvanja nepostojećeg mira i očito davno razbratimljenog jedinstva... Ako stvarno drugi narodi nijesu spremni da za očuvanje Jugoslavije žrtvuju dio svoga glasovitog suvereniteta, ne vidimo razloga zašto bi to činio srpski i crnogorski narod koji je u njene temelje ugradio ne samo dvije svoje države (kraljevine), nego i dvije svoje vojske, pa, ako hoćete, i dva svoja imena...”³⁸

³⁷ Isto, “Crnogorci nikad peti !”, str. 1.

³⁸ “Pobjeda”, br. 9144, 19.05.1991, “Lažni car Stjepan” (M.Tripković), str. 3.

A u ponedjeljak 20. maja, "Pobjeda" je na prvoj strani objavila sliku sa maturske večeri titogradskih (podgoričkih) gimnazijalaca. Slika maturanata, od kojih će mnogi ubrzo biti nevoljni učesnici jednog građanskog rata, praćena je komentarom "Pobjedinog" novinara da oni "na brojne probleme gledaju veselo, sa puno nade u bolje sutra."³⁹

Krajem maja pažnju javnosti i dalje je zaokupljao izbor predsjednika Predsjedništva SFRJ. Još neizabrani predsjednik Mesić na konferenciji za štampu, održanoj u Zagrebu, obznanjuje: "Započeo sam dužnost predsjednika SFRJ". Na njegovu izjavu odmah reaguje generalni sekretar Predsjedništva SFRJ: "Obavještenje Mesića ličnog (je) karaktera."⁴⁰ Reagovao je i Branko Kostić, član Predsjedništva SFRJ: "Mesić je sporan, ne samo zato što je izjavio da će biti posljednji predsjednik Jugoslavije, već i zato što je kroz svoje ponašanje pokazao veliki stepen nerazumijevanja za položaj drugog naroda, srpskog u Hrvatskoj, čija je državotvornost isključena iz Ustava Republike Hrvatske."⁴¹

U raspravu o izboru S.Mesića za predsjednika Predsjedništva SFRJ uključio se i ambasador SAD u Jugoslaviji - Voren Zimerman. Podržavajući Mesićev izbor, on je u izjavi za Tanjug rekao da bi Vlada SAD, ukoliko bi Mesić bio izabran, mogla da suspenduje tzv. Nikolsov amandman, kojim se uskraćuje američka novčana pomoć Jugoslaviji.⁴² Dan kasnije, na njegovu izjavu reagovao je B.Kostić, član Predsjedništva SFRJ. Očito isprovociran ovakvim Zimermanovim stavom, B.Kostić je poručio američkom ambasadoru da je "našim narodima" dostojanstvo važnije od bilo kakve pomoći, i da ćemo i korijenje jesti, samo da očuvamo nezavisnost. Reagovanje crnogorskog člana Predsjedništva SFRJ prenosimo u cjelini: "Gospodin Zimerman je, vjerovatno, na trenutak zaboravio da se ne nalazi u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje bi mogao učestvovati

³⁹ "Pobjeda", br. 9145, 20.05.1991, "Noć zrelosti", str. 1.

⁴⁰ "Pobjeda", br. 9146, 21.05.1991, str. 1.

⁴¹ Isto, "Mesić je sporan", str. 3.

⁴² "Pobjeda", br. 9147, 22.05.1991, "Uslov izbor Mesića", str. 1.

u izboru predsjednika svoje zemlje, već da se nalazi u Jugoslaviji, gdje ni kao američki državljani, a pogotovo ne kao američki ambasador, ne može učestvovati u izboru predsjednika Predsjedništva SFRJ. Lično, imam visoko poštovanje i uvažavanje za veliki i nama prijateljski američki narod i njegovu demokratsku tradiciju. Međutim, izjava gospodina Zimermana, odudara od te tradicije i predstavlja direktno miješanje u naše unutrašnje stvari. Naši narodi su u svojoj historiji više puta bili suočeni sa pokušajima nametanja volje sa strane. U svim tim situacijama pokazivali smo da su nam ponos, dostojanstvo, sloboda i nezavisnost važniji od bilo kakve ekonomske pomoći. Uvjeren sam da bi se, i ovog puta, naš narod prije opredijelio da čuva svoju nezavisnost i slobodu, makar i korijenje jeli, nego da prihvati ekonomsku pomoć koja bi bila uslovljena gubitkom te nezavisnosti. Nadam se da izjava gospodina Zimermana ne predstavlja ultimatum takve vrste. Biće mi drago ako se pokaže da je njegova izjava rezultat trenutne nesmotrenosti, a ne smišljenog čina.”⁴³

Tri dana kasnije oglosio se, istim povodom, i komentator “Pobjede”. I on je, poput B. Kostića, “poručio” Americi da se mi prijetnji i blokada ne bojimo, dok je crnogorskoj javnosti uputio umirujuće objašnjenje da nam američka Vlada neće ukinuti pomoć. Evo šta, po mišljenju komentatora “Pobjede”, spriječava Ameriku da nam nametne finansijske sankcije: “Americi ipak, ne odgovara da nas ostavi gladnim, jer gladni narod je suviše samostalan i prkosan.” Uvjeren da je Sjedinjene Države strah od naše samostalnosti i prkosa, komentator “Pobjede” poručuje “dvije riječi” i američkom predsjedniku: “Džordžu Bušu (bi) bilo pametnije i korisnije da umjesto mahanja finansijskom batinom po gladnom ili prkosnom balkanskom turu, kondiciju stiče na uobičajeni način - džogiranjem. Srce mu, i bez nas muku muči sa aritmijom. A i Barbara ima suviše godina za nove avanture.”⁴⁴

⁴³ “Pobjeda”, br. 9148, 23.05.1991, “Miješanje u unutrašnje stvari”, str. 1.

⁴⁴ “Pobjeda”, br. 9151, 26.05.1991, “Bušova aritmija” (D.Drašković), str. 3.

U vrijeme krize oko izbora jugoslovenskog predsjednika, javnosti su saopšteni i rezultati referenduma u Hrvatskoj. Prema izvještaju koji je objavljen u “Pobjedi” više od 90 odsto građana izjasnilo se za Hrvatsku kao samostalnu i suverenu državu, a protiv ostajanja u Jugoslaviji.⁴⁵ Tim povodom, jedan od “Pobjedinih” komentatora navodi: “...Hrvatski referendum je prošao. Vrhovnik Tuđman je rezultat “znao” i prije njegovog završetka. Pučanstvo je ispunilo domaći zadatak. Dobiće čistu peticu iz već osvjedočenog razbijanja Jugoslavije. Možda i sprecijalnu diplomu šefa austrijske diplomatije Alojza Moka, potpisanu od strane esesovca Kurta Valdhajma, koji bi, možda, starim stazama, htio na Jadran.”⁴⁶

Na ova i brojna druga događanja reagovali su i čitaoci “Pobjede”. Po ustaljenom običaju, objavljujvana su samo ona pisma koja se uklapaju u “Pobjedin” ideološko-politički profil i koja svojim osnovnim porukama mogu afirmisati politički kurs vladajuće partije. Bila su to, u suštini, “pisma podrške”, kojima se stvarao privid apsolutne dominacije jedne političko-ideološke opcije u Crnoj Gori. A ta ideološko-politička opcija sadrži dva osnovna stava: Prvi, da je novoizabrana hrvatska vlast glavni generator jugoslovenske političke krize, odnosno, da su Hrvati zbog svojih “povijesnih težnji” razbijači Jugoslavije. I drugi stav, da je “procrnogorska” opozicija najveći razbijač političke i duhovne homogenosti Crne Gore, odnosno, najveća smetnja “projugoslovenskoj” politici aktuelne vlasti. Nije zato slučajno što su Hrvati i ova “nepatriotska” opozicija gotovo nezaobilazne teme u onim pismima “Pobjedinih” čitalaca koja se odnose na političku stvarnost. Recimo, u jednom od tih pisama čitalac “Pobjede” iz Martinića u pet tačaka obrazlaže zašto Mesić ne može biti predsjednik Predsjedništva SFRJ, tvrdeći da na čelo Jugoslavije treba da dođe pošten i jugoslovenski opredijeljen čovjek. Stoga ovaj čitalac predlaže “da se pod hitno konstituiše Predsjedništvo SFRJ i da se na mjesto gospodina Mesića izabere ličnost iz Republike Hrvatske čiji će autoritet biti cijenjen među svim narodima i narodnostima Jugoslavije...”⁴⁷

⁴⁵ “Pobjeda”, br. 9146, 21.05.1991, “Za suverenost, protiv Jugoslavije”, str. 1.

⁴⁶ “Pobjeda”, br. 9147, 22.05.1991, “Hrvatske vratolomije” (M.Vico), str. 3.

⁴⁷ “Pobjeda”, br. 9148, 23.05.1991, “Na čelo poštenog čovjeka” (V.Lalević), str. 2.

U istom broju “Pobjede” čitalac iz Titograda poručuje Hrvatima i Slovencima da postoji velika opasnost da u slučaju razdruživanja izgube dobar dio teritorije. Kao moguće aspirante na njihove teritorije čitalac je označio Italiju i Austriju. Preko ove posljednje, tvrdi on, Njemačka ima namjeru da ponovo izađe na Jadransko more. Iako je kao ugrožene zemlje označio Sloveniju i Hrvatsku, čitalac, u dobroj namjeri, upućuje poruku (samo) Hrvatima: “Trezveni dio hrvatske inteligencije, na prvom mjestu, a i radni ljudi koje život uči da realno gledaju na stvari, trebalo bi uvijek da imaju na umu da se usrećitelji njihovog naroda mogu lako pretvoriti - u unesrećitelje kao što su to bili Staljin, Hitler, Musolini, Pol Pot, Sadam Husein i mnogi drugi u istoriji...”⁴⁸

Kao što smo već spomenuli, čitaoci “Pobjede” nijesu zaboravljali ni “procrnogorsku” opoziciju, koja, kako se horski tvrdi, djeluje antisrpski i antijugoslovenski, sve uz pomoć Tuđmanove vlasti. Evo kako izgleda jedno od tih pisama: “Agresivnost Liberalnog saveza Crne Gore, a naročito šefa te političke stranke, zaslužuje kratak osvrt. Budući da je gospodin Slavko Perović u više navrata tvrdio da je za njega glasalo 55.000 Crnogoraca, valja imati u vidu koji su to Crnogorci i pod kojim uslovima Peroviću dali svoj glas. Prvo, evidentno antisrpstvo je Peroviću donijelo glasove Muslimana i Šiptara kojima srbofobna platforma odgovara zbog sopstvenih ciljeva.... Ogromna većina Crnogoraca, pak, gaji tradicionalni i prirodni osjećaj pripadnosti srpstvu...Proglasenje crnogorske nacije, koje nema dodirnih tačaka sa srpstvom, proizvod je iste politike koja samo u Srbiji formira autonomne pokrajine, normativnim aktom pravi od vjerske pripadnosti muslimansku naciju krajem dvadesetog vijeka... Crnogorci znaju ko su i stoga antisrpska politika ovdje nema dobru podlogu. O tome bi Peroviću možda mogli nešto reći Orlandić, Žarković, Đuranović i drugi. A sve antisrpsko Perović podržava. U predizbornom periodu proveo je više vremena u Malesiji nego na Cetinju, obezbjeđujući glasove “osnovnim” zahtjevima Šiptara. U Dubrovniku je ljubio šahovnicu. Kao branilac crnogorske države, bez

⁴⁸ Isto, “Majstori razgradnje granica” (R.Popović), str. 2.

sumnje je imao pravo da nosi vučedolsku zastavu u Zagreb, Tuđmanovim avionom. Zajedno s Muslimanima traži odvajanje crnogorske od srpske pravoslavne crkve, crnogorske od srpske države, sve crnogorsko od svega srpskog. Neki njegovo ponašanje objašnjavaju činjenicom da je Slavko Perović psihički bolesnik, kao takav oslobođen služenja vojnog roka. U prilog ovakvom objašnjenju ide histerični poziv na zaštitu njegove ličnosti i porodice, nakon televizijske emisije o zavjeri u Hrvatskoj. Tada je Perović jednoglasno (jednim svojim glasom) proglasio SUP odgovornim za eventualne atake na njega. Stvarno, ovakav sistem razmišljanja dolikuje psihičkom bolesniku, kao takvom oslobođenog služenja vojnog roka...⁴⁹

I kada je utvrdio, a ljubaznošću “Pobjede” i obznanio, da je Slavko Perović psihički poremećen, ovaj čitalac najozbiljnije predlaže da neka od psihički zdravih osoba iz Liberalnog saveza preuzme vođstvo stranke, a zatim i da Skupština Crne Gore usvoji odredbu po kojoj bi poslanici morali biti psihički zdravi. Do tog momenta, “bolesnog” Perovića, poručuje on crnogorskim medijima, treba spominjati “samo kada je to neophodno”.

Sljedeći čitalac se nije mnogo zanimao dijagnozama, već je “izdajničkoj” opoziciji direktno poručio sljedeće: “Gospodo reformisti i svi ostali, dobro bi bilo da nas ostavite da radimo i slušamo onoga koga smo izabrali. Ako ne možete ni da shvatite ni da prihvatite šta mi obični ljudi mislimo, pređite preko Debelog brijega i budite u službi onih za koje radite a po našoj grbači. Dosta je nama vas koji prećutaste Pakrac, Korenicu i Plitvice.”⁵⁰ Sličnu poruku “crnogorskim separatistima” uputila je i grupa Crnogoraca iz Dubrovnika: “Ustaštvo se povampirilo. Ono što je tragično ovog puta, to je blagoslov grupice crnogorskih separatista. Za sada sav svoj antisrpski, anticrnogorski, antipravoslavni, antiljudski bijes iskaljuju u rušenju kuća... U pamet se Crnogorci ! Gdje su vam čast i crnogorski obraz ? Gdje vam je pamet ? Nije slučajno da se Slavku Peroviću u “Dubrovačkom vjesniku” daju po dvije pune

⁴⁹ “Pobjeda”, br. 9153, 28.05.1991, “Samo da sebe istakne” (M.Popović), str. 2.

⁵⁰ “Pobjeda”, br. 9147, 22.05.1991, “Ne govorite kao tuđini (Lj.Poleksić), str. 2.

strane, a Hrvatska TV Jevremu Brkoviću i dvosatne emisije, da pljuju po Crnoj Gori i Crnogorcima... Crnogorci u pamet se, ne žurite da potpomažete krvoproliće koje je ovih dana zavilo u crno i srpske i hrvatske redove. Neće nas iznenaditi ako se priključite dobrovoljačkim odredima i redarstvenicima. To je uradio i vaš ideolog Sekula, a vi ste njegovi nasljednici.”⁵¹

Kako se na osnovu nekih zvaničnih izjava može saznati, ovakvom uređivačkom koncepcijom “Pobjede” aktuelna vlast je bila veoma zadovoljna. U raspravi o javnim glasilima, koja je vođena u crnogorskom parlamentu, tadašnji ministar informacija u Vladi Crne Gore je ponosno saopštio sljedeće: “Može se konstatovati da Radio i Televizija Crne Gore i “Pobjeda”, čiji je osnivač ova Skupština, nijesu aktivni učesnici u medijskom ratu, kao sredstva neistine i manipulacije, kao vazali i apologete dnevne politike, nacionalističkih i drugih interesa. Ova ocjena nije samo naša i ne predstavlja ostatak navike da u svemu što analiziramo moramo naći tzv. značajne rezultate.” Ministar informacija (M.Stojanović) je zatim rekao da je informativni prostor Crne Gore potpuno otvoren, da su uređivački timovi potpuno samostalni, i da državni mediji “u osnovi obezbjeđuju građanima ostvarivanje njihovog ustavnog prava na pravovremenu, potpunu i istinitu informaciju.”⁵²

U svom izlaganju pred poslanicima Skupštine Crne Gore ministar za informisanje je saopštio i neke svoje opservacije o slobodi štampe: “U ovim raspravama nije bilo riječi o jednoj od najznačajnijih tekovina svakog demokratskog društva. Radi se o slobodi štampe. Kad je ova sintagma nastala, nije bilo radija i televizije, ali se ona jednako i na njih odnosi. Stepem demokracije jednog društva se baš slobodom štampe može najpouzdanije mjeriti. Nijedna sloboda nije istinska ako je jednostrana. Uočljivo je da od sredstava informisanja svi nešto traže. Na to imaju pravo, ali moraju znati da i javna glasila, odnosno, novinari i urednici imaju svoja prava. Pravo na mišljenje nije samo privilegija političkih stranaka, već svih

⁵¹ “Pobjeda”, br. 9154, 29.05.1991, “Ustajemo protiv svakog nasilja”, str. 2.

⁵² “Pobjeda”, br. 9141, 16.05.1991, “Afirmacija istine”, str. 6.

građana, pa i sredstava informisanja. Do pune afirmacije vlastite istine, odnosno pogleda na neka pitanja i rješenja, ne može se u demokratskom društvu dolaziti pritiscima, a naročito ne pritiscima na sredstva informisanja. Ljudi koji u njima rade ne smiju zloupotrebjavati činjenicu da njihove poruke i informacije dopiru do stotina hiljada ljudi. Oni ne smiju da saopštavaju neistine, ne smiju nikoga da vrijeđaju, ali jednako i oni moraju biti zaštićeni od takvih postupaka. Put za razrješenje problema mora počinjati i završavati se u parlamentu...”⁵³

Da sve bude zanimljivije, prevarili bi se ako bi tvrdili da je samo ministar za informacije imao sklonost da teorijsko-filozofski promišlja problem slobode štampe. Tri dana ranije - kakve slučajnosti - istom problemu pisao je i jedan od prvaka vladajuće partije - Svetozar Marović, sekretar Centralnog komiteta Saveza komunista Crne Gore. U svojoj redovnoj kolumni ponedjeljkom, S.Marović je objavio esej pod nazivom “Sloboda štampe”. Iz tog eseja prenosimo nekoliko odlomaka: “Sloboda štampe temelj je modernih demokratskih društava. O tome rado govore teoretičari, u to vjeruju građani, a o njoj odlučuju vlasnici. Sloboda štampe ispoljava svoju moć na javno mnjenje i u pogledu svih ubjeđenja ljudi. Ona mijenja zakone i običaje. Suverenost građana kao i naroda i sloboda štampe potpuno su povezani. Sloboda štampe garant je slobode mišljenja bez kojeg nema ni slobode štampe. Slobodna štampa razvija duh i specifična osjećanja konkretnih naroda... Novine nesumnjivo daju moć ili tu moć oduzimaju određenim ljudima i idejama. Njihova vezanost za politiku je nesumnjiva. Novine kao politika savjetuju o onome što se svakoga tiče i nastoje da ljude vežu za sebe. Novine kao i politika nastoje da im se vjeruje. Politika nastoji novinama steći ili učvrstiti povjerenje u javnost, a svaka novina ima svoju politiku i onda kada odbacuje bilo kakvu političnost svojih javnih namjera...”⁵⁴

Nakon čitanja ovih redova postaje jasno da Svetozar Marović smatra da je logično, i izgleda neminovno, da jedna partija

⁵³ Isto, str. 6.

⁵⁴ “Pobjeda”, br. 9138, 13.05.1991, “Sloboda štampe” (S.Marović), str. 5.

ima svoju novinu, i obrnuto. A to znači da je logično da npr. “Pobjeda” bude pod apsolutnim patronatom vladajućeg Saveza komunista. U to vrijeme bio je to Marovićev “teorijski” odgovor na optužbe opozicije da “Pobjeda” ne bi trebala da bude službeno glasilo vladajuće partije. Danas već, ovaj tekst jeste Marovićevo indirektno priznanje da su koncepcija i sadržaj “Pobjede” djelo vladajuće partije.

Zanimljivo da su i radnici nikšićke Željezare imali gotovo identična shvatanja o slobodi štampe i osobenostima političkog života u višepartijskom sistemu. U otvorenom pismu javnosti, njih 113, poručuje nekim urednicima Televizije Crne Gore da se povuku sa svojih mjesta, jer nemaju podršku većine, odnosno, “nemaju mandat naroda”. U pitanju su, naravno, urednici koji su protivnici aktuelne vlasti i simpatizeri “crnogorskih” stranaka. Svoje pravo da utiču na personalne promjene u uređivačkom timu Televizije radnici Željezare su objasnili na sljedeći način: “...Mnogo veće ingerencije imamo mi, radnici, koji vas plaćamo i od usta svoje već gladne djece odvajamo za vaše plate i putovanja i trogodišnji nerad Cerovića i ostalih. I mi ćemo ih, budite ubjeđeni, i iskoristiti. Samardžiću, Ceroviću, Đurkoviću, Burzane... nema više Žute Grede koja nas može zaustaviti kad krenemo da dovršimo ono što smo započeli u oktobru 1988.godine. Nema više Đorđića, Redžepagića, nema više sjenke Vidojeve i Markove u čijoj ste se hladovini godinama baškarili. Mi demokratiju shvatamo tako što priznajemo pravo da mislite (a mislite naopako - no to je već vaša briga) ali vam ne damo za pravo da nas tjerate da mislimo na vaš način. Stoga, bez obzira da li vam je istekao mandat ili nije i je li to po nekakvim tamo vašim aktima ili ne, vi ste mandat kod nas davno izgubili i nikad ga više nećete steći. Televizija Crne Gore pripada njenom narodu koji, bar ovi izbori su to pokazali, u ogromnoj većini ne misli kako bi vi htjeli. Naše strpljenje je pri kraju, ostavite na miru ljude u koje ovaj narod ima povjerenje, ili ćemo vam u tome mi pomoći. A to neće biti dobro - ni za vas, ni za nas. Vrijeme vam ističe, mi čekamo...”⁵⁵

⁵⁵ “Pobjeda”, br. 9135, 10.05.1991, “Nemate mandat naroda”, str. 2.